

LA JORNADA LABORAL CAPITALISTA I LA JORNADA LABORAL SOCIALISTA

Michael A. Lebowitz

28/04/2008

www.rebellion.org

A mesura que el primer de maig s'apropa, val la pena recordar quatre aspectes sobre aquest dia:

1. Pels i les treballadores el primer de maig no és la celebració d'un dia feriat estatal, ni un regal d'ell, sinó que commemora la lluita -des de baix- dels i les treballadores.

2. Inicialment, el primer de maig es centrava en la lluita per una jornada laboral més curta.

3. La lluita per una jornada laboral més curta no és una lluita aïllada sinó la lluita contra l'explotació capitalista.

4. La lluita contra l'explotació capitalista és una part essencial però no és la única part de la lluita general contra el capitalisme.

Avui vull exposar algunes idees que es refereixen tan a la jornada laboral capitalista com a la socialista i espero que elles puguin ser útils en la lluita actual a Venezuela i que serveixin, de manera més immediata, als debats d'avui.

LA JORNADA LABORAL CAPITALISTA

Quina és la relació entre la jornada laboral capitalista i l'explotació? Quan els i les treballadores treballen pel capital, cobren un salari que els permet comprar una quantitat determinada de mercaderies. A quant puja aquest salari? El nivell dels salaris no ha tingut res d'automàtic sinó que s'ha determinat a través de les lluites dels i les treballadores contra el capital.

Aquestes mercaderies que constitueixen el salari dels i les treballadores contenen una quantitat determinada de treball i moltes vegades a aquestes hores diàries de treball se les anomena "el treball necessari" dels i les treballadores, és a dir: les hores de treball que es requereix perquè els i les treballadores produeixin les mercaderies que consumeixen cada dia.

Però sota el capitalisme, els i les treballadores no treballen sols les hores del treball necessari. No, el capitalista pot exigir que treballin més hores perquè, per poder sobreviure, les ha obligat a vendre la seva capacitat de treball. La

diferència entre les seves hores de treball necessari i el total d'hores que treballen els i les treballadores pel capitalista constitueix el treball excedent, i és en última instància, la font dels guanys del capital. És a dir, els guanys dels capitalistes es basen en la diferència entre la jornada laboral i el treball necessari: es basen en el treball excedent, el treball no pagat, és a dir, l'explotació.

Ara bé, com més pot fer allargar la jornada laboral el capitalista, més gran serà l'explotació i més grans els seus guanys. Marx va observar que "el capitalista pugna constantment per reduir els salaris al seu mínim físic i prolongar la jornada de treball fins al seu màxim físic". Quina veritat! Però Marx més endavant assenyala que, "l'obrer pressiona constantment en el sentit contrari". És a dir, la lluita de classes: els i les treballadores lluiten per augmentar els seus salaris i reduir la jornada laboral; lluiten per reduir la seva explotació pels capitalistes.

Òbviament la seva jornada laboral és més àmplia que les hores que passen entre firmar a l'entrar al treball i sortir. Hi ha el temps que tarden en arribar al seu lloc de treball, el temps que es necessita per comprar el menjar necessari per sobreviure, el temps que es necessita per cuinar-lo, tot això també és, realment, treball necessari i forma part integrant de la jornada laboral del treballador. Però vist que aquest treball és gratis pel capitalista, vist que per a ell no és un cost, li és invisible. Aleshores, quan el capitalista pugna per reduir el treball necessari mitjançant una reducció dels salaris (o mitjançant un increment en la productivitat amb relació als salaris) no és que vulgui reduir el treball que no paga, sinó que el que vol és el màxim possible de treball gratuït, el màxim possible de treball no pagat.

No hem de sorprendre'ns de que els i les treballadores vulguin reduir el treball no pagat que fan pel capital i tractin de fer-ho lluitant per reduir la jornada laboral capitalista. Però no és sols el treball no pagat el que és una càrrega pels i les treballadores; també ho és el treball pagat que estan obligades a fer pel capitalista. És a dir, l'explotació no és l'únic problema. També existeix la manera en que la producció capitalista deforma als i les treballadores. En el lloc de treball capitalista, el i la treballadora treballa en funció dels objectius del capital, sota el control del capital i on la producció està organitzada d'una manera que no permet als i les treballadores desenvolupar les seves capacitats sinó que té com a únic objectiu realitzar guanys. "Tots els mètodes per desenvolupar la producció, mutilen al treballador fent-ne d'ell un obrer parcial", emfatitzà Marx amb referència al capitalisme, "el degraden i li alienen a l'obrer les potències intel·lectuals del procés laboral". És a dir que el procés de producció capitalista ens mutila com a éssers humans. La vida al centre de treball capitalista és una vida en la qual ens ordenen des de dalt, on no som res més que eines que manipula el capital per a realitzar guanys.

Per això volem reduir la jornada laboral. Per això no podem esperar per a escapar. No sols volem escapar de l'explotació i de la injustícia en la distribució dels ingressos. Les hores lluny de la producció capitalista ens semblen les úniques hores quan podem ser nosaltres mateixos, hores quan la nostra activitat pot ser lliure, hores pel ple desenvolupament de l'individu.

Ha de ser així necessàriament dins del capitalisme. Però hem de reconèixer que moltes de les nostres idees estan infectades. L'exemple més obvi és el del consumisme, hem de comprar totes aquestes coses. El que ens pertany ens defineix. La resposta socialista, però, no és que tot el món ha de tenir les mateixes coses, és a dir, la igualtat de l'alienació. Més aviat, la idea socialista és acabar amb la situació en la qual les coses ens posseeixen i ens defineixen.

La batalla d'idees, que és fonamental en la lluita pel socialisme, es basa en la concepció alternativa de socialisme. La seva idea central no és reformar aquesta idea o aquella que s'ha desenvolupat dins del capitalisme; és més aviat substituir les idees del capitalisme per unes concepcions adequades al socialisme. Ara, la nostra idea de la jornada laboral, està afectada? A més, podem comprendre bé la jornada laboral pensant en la jornada laboral sota el socialisme?

LA JORNADA LABORAL SOCIALISTA

Primer, què entenem per socialisme? L'objectiu dels socialistes des de sempre ha estat crear una societat que permetria el ple desenvolupament del potencial humà. Mai es va concebre com una societat on algunes persones puguin desenvolupar les seves capacitats i altres no ho puguin fer. Això és el que volia dir Marx quan declarà clarament que l'objectiu és "una associació on el lliure desenvolupament de cadascun depengui del lliure desenvolupament de tots". I és cap a aquest objectiu que apunta la constitució bolivariana quan emfatitza en el seu article 20 "que tota persona té dret al lliure desenvolupament de la seva personalitat", i quan reconeix explícitament en el seu article 299 que l'objectiu d'una societat humana ha de ser la "d'assegurar el desenvolupament humà integral".

Tal com destacà Marx, a diferència d'una societat capitalista, on els i les treballadores existeixen per a satisfer la necessitat del capital d'expandir-se, en una societat socialista la riquesa que els i les treballadores han produït existeix per a satisfer la necessitat del treballador de desenvolupar-se. Ara bé, com és la naturalesa de la jornada laboral en una societat que s'orienta a assegurar el desenvolupament integral?

Comencem parlant del treball necessari, quantitativament. Existeix el treball que hi ha en els productes que consumim cada dia, exactament com abans. Però a això s'hi ha de sumar el treball que els i les treballadores vulguin dedicar a l'expansió de la producció futura. Sota el socialisme, no hi ha capitalistes que obliguin al treballador i treballadora a executar el treball excedent i qui inverteixin una part dels guanys en la recerca de guanys futurs. Enlloc d'això anterior, els i les mateixes treballadores en el seu centre de treball i en la societat decideixen si volen dedicar el seu temps i el seu esforç a expandir la satisfacció de les seves necessitats en el futur. Si és així que ho decideixen, aquest treball no és un excedent a les seves necessitats; és part del que ells i elles consideren el seu treball necessari. Així, el concepte del treball necessari canvia.

A més, en una societat socialista, reconeixem explícitament que una part del nostre treball necessari està a la llar. És a dir, reconeixem que la nostra jornada laboral no comença després de que sortim de casa sinó que inclou el que fem a la llar. L'article 88 de la constitució bolivariana reconeix com d'important és aquest treball quan diu que el treball de la llar és "activitat econòmica que crea valor agregat i produeix riquesa i benestar social".

El concepte del treball necessari de la nostra jornada laboral en una societat socialista també inclou el treball que es requereix per a autogovernar les nostres comunitats. Al cap i a la fi, si el socialisme té a veure amb les decisions que prenem democràticament a les nostres comunitats, aleshores el temps que necessitem per a participar-hi forma part del nostre treball necessari. De la mateixa manera, si el socialisme té a veure amb la creació de les condicions en les quals tots i totes puguem desenvolupar el nostre potencial personal, aleshores el procés per a educar-nos i per a desenvolupar les nostres habilitats també és una activitat que s'integra al nostre treball necessari.

En resum, quan pensem en la jornada laboral socialista, pensem en ella d'una forma diferent. La nostra opinió sobre la quantitat del treball necessari, per exemple, no està distorsionada per la perspectiva capitalista que veu com a necessari sols el treball que el capitalista ha de pagar. Aquesta és la diferència entre l'economia política del capital i l'economia política de la classe obrera. Des de la perspectiva dels i les treballadores, reconeixem com a treball necessari tot aquest treball que sigui necessari en "la necessitat del treballador de desenvolupar-se".

Però la diferència no és sols quantitativa. En el socialisme, la jornada laboral no pot ser una jornada on reps ordres des de dalt (inclús en les indústries estratègiques). Més aviat, és sols a través de la nostra activitat, la nostra pràctica o el nostre protagonisme que podem desenvolupar les nostres capacitats. L'article 62 de la constitució bolivariana emfatitza aquest punt quan afirma que la participació del poble "és el mitjà necessari per a aconseguir el protagonisme que garanteixi el seu complet desenvolupament tan individual com col·lectiu". És a dir, en cada aspecte de les nostres vides, (el centre de treball tradicional, la comunitat, la llar), la presa democràtica de decisions és una característica necessària de la jornada laboral socialista; a través dels consells de treballadors i treballadores, els consells comunals, els consells d'estudiants, els consells familiars, ens produïm com a nous subjectes socialistes.

Per tant, quan mirem la jornada laboral des de la perspectiva del socialisme, veiem que la simple demanda de reduir la jornada laboral és una demanda que sorgeix dins del capitalisme. El seu missatge és senzill, posin fi a aquest horror! Es refereix a un concepte "infectat" sobre al jornada laboral. Perquè té com a punt de partida una opinió sobre el treball com a quelcom tan horrorós que la única cosa que es pot pensar fer amb ell és reduir-lo i acabar-lo.

Quan pensem en construir el socialisme, però, reconeixem que la demanda és transformar la jornada laboral, és reconèixer explícitament totes les parts de la

nostra jornada laboral i transformar-la qualitativament. Enlloc de veure el “temps lliure” com l’únic temps en el que podem desenvolupar-nos, des de la perspectiva del socialisme és essencial fer del dia sencer un temps per a construir les capacitats humanes.

En resum, hi ha dues maneres de veure la demanda per una jornada laboral reduïda: una parla simplement d’una setmana laboral reduïda i per tant, vacances de fi de setmana allargades: en contrast, la segona emfatitza la reducció de la jornada laboral tradicional per alliberar temps per l’educació, per al nostre treball a la llar i a les nostres comunitats. És a dir, és la demanda de redefinir i transformar la nostra jornada laboral.

La primera manera de veure la jornada laboral és veure-ho simplement com una reforma que cap dins el capitalisme.

Pels i les socialistes, el primer de maig ha de ser el dia en el qual lluitem pel dia sencer dels i les treballadores, en el qual lluitem per la jornada laboral socialista.